

בבית המשפט העליון

רע"א 4301/22

לפני: כבוד השופט ח' כבוב

המבקשת: גולבד ניהול ופיקוח בע"מ

נגד

המשיבה: איי.אי.סי. פריוקט תמ"א 110 (2018) בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטות בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 12.06.2022 ומיום 13.6.2022 בפר"ק 4201-11-21 שניתנו על ידי כבוד השופט א' רון

בשם המבקשת: עו"ד ניר רוזנר; עו"ד גיא ירום

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על החלטות בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט א' (117) בפר"ק 4201-11-21 מיום 12.06.2022 ומיום 13.06.2022, בגדרן נדחתה בקשת המבקשת, גולדבד ניהול ופיקוח בע"מ (להלן: המבקשת), לביטול הצו לאכיפת שעבודים ומינוי כונס נכסים שניתן נגדה ביום 16.11.2021; וכן נדחתה לעיון מחדש בהחלטה זו (להלן: הבקשה).

לצידה של הבקשה, הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטות מושא בקשת רשות הערעור דנא.

2. למעשה, ההחלטות לגביהן מלינה המבקשת הן חלק משורת החלטות דומות (קודמות) שניתנו על-ידי בית משפט קמא – שהמשותף להן, הוא הפניית המבקשת להליך אזרחי נפרד לצורך בירור טענותיה נגד הצו לאכיפת שעבודים ומינוי כונס נכסים שניתן נגדה. כך, בהחלטות מיום 01.05.2022, מיום 15.05.2022 ומיום 08.06.2022; וכך, בהחלטות מיום 12.06.2022 ומיום 13.06.2022 – ההחלטות מושא הליך זה.

כאמור, המבקשת מיאנה להשלים עם החלטותיו של בית משפט קמא – ומכאן בקשת רשות הערעור שלפניי.

3. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור, על נימוקיה, מצאתי כי אין מקום להיעתר לה – זאת, אף ללא צורך בקבלת תשובות מטעם המשיבים, ואבאר מדוע.

4. המבקשת (הלווה והממשכנת) והמשיבה (המלווה ובעלת השעבוד), איי.אי.סי. פרוייקט תמ"א 110 (2018) בע"מ (להלן: המשיבה), התקשרו במהלך אוגוסט 2018 בהסכם הלוואה על סך 5.9 מיליון ש"ח לצורך ביצוע פרויקט נדל"ן. במסגרת אותו הסכם נקבע, כי ההלוואה תשולם על-ידי המשיבה בשלבים ולשיעורין, כאשר השלב הראשון הוא תשלום מטעם המשיבה בסך של 2 מיליון ש"ח לצד ג', חברה בע"מ, שהעמידה הלוואה קודמת לצורך הפרויקט (להלן: צד ג'); והשלב השני, הוא תשלום יתרת הסכום למבקשת או מי מטעמה. כתנאי להעמדת סכום הלוואה בתנאים המפורטים, התחייבה המבקשת ליתן לטובת המשיבה בטחונות כאלו ואחרים, ובתוך כך ניתנו על-ידה שעבודים שונים (קבועים ושוטפים) על זכויותיה בקשר עם פרויקט הנדל"ן.

שנים מאוחר יותר, משהתעוררו קשיים בניהול פרויקט הנדל"ן, דרשה המשיבה את החזר ההלוואה – ומשזו לא הוחזרה לה, פנתה המשיבה בנובמבר 2021 לבית משפט קמא בבקשה למתן צו לאכיפת שעבודים כנגד המבקשת (להלן: בקשת הכינוס). בתוך כך הצהירה המשיבה, כי היא מצידה העמידה את ההלוואה בהתאם לתנאי ההסכם, אולם עד כה, זו לא נפרעה. בנקודת הזמן הזו, על יסוד הצהרותיה של המשיבה בבקשה כאמור – המבקשת לא התנגדה לבקשה, והותירה את ההכרעה בה לשיקול דעת בית המשפט. בהיעדר התנגדות כאמור, ניתן הצו לאכיפת שעבודים ומינוי כונס נכסים – כמבוקש.

כעבור מספר חודשים התגלו למבקשת עובדות חדשות, ולפיהן בניגוד להצהרות המשיבה בבקשת הכינוס, המשיבה לא עמדה לכאורה, מלכתחילה, בתנאים לשכלול החוב לטובתה. עובדות אלו התגלו למבקשת נוכח תביעה אותה הגיש צד ג' כנגד המשיבה, בגין אי-עמידתה בשלב הראשון להסכם הלוואה (להלן: ההליך הנוסף). ודוק, המבקשת אינה צד להליך הנוסף.

בעקבות אירועים אלו ובמהלכם, הוגשה על-ידי המבקשת שורת בקשות לבית משפט קמא, ובכולן שבה המבקשת וטענה, כי בנסיבות האמורות נשמט כל הבסיס המשפטי והעובדתי שעל יסודו ניתנה ההחלטה בבקשה לאכיפת שעבודים ומינוי כונס נכסים – כך שמוצדק וראוי להורות על ביטול הצו שניתן. בתוך כך, גם שהות שהוענקה למבקשת על-ידי בית משפט קמא לצורך הפניית בירור טענותיה להליך אזרחי נפרד (במהלכה עוכבו הליכי הכינוס לפרק זמן של 30 ימים) – לא נוצלה על-ידה לשם כך.

וכאמור, משלא התקבלה עמדת המבקשת על-ידי בית משפט קמא, הוגשו על-ידה בקשות נוספות בנדון, לרבות בקשה לביטול הצו לאכיפת שעבודים ומינוי כונס נכסים; וכן בקשה לעיון מחדש בהחלטה הדוחה את בקשתה לביטול הצו. על שתי החלטות מאוחרות אלה, הוגשה הבקשה לרשות ערעור המונחת לפניי עתה.

5. עיון בהחלטותיו של בית משפט קמא, לרבות ההחלטות מושא בקשת רשות הערעור כאן, מלמדות – כי לא נפלה שגגה בהוראות שניתנו על-ידי בית המשפט למבקשת. אך לצד זאת, ניתן ללמוד מהחלטות אלה, גם, כי חוסר הבהירות בנוגע למצב העובדתי בענייניו של ההליך הנפרד, הוביל לכך שחלק מהוראותיו של בית המשפט לא היו ברורות יישום בנסיבות העניין. משכך נראה, הוסיפה המבקשת לפנות בבקשות חוזרות לבית המשפט, חלף יישום הוראותיו בדרך של נקיטה בהליך אזרחי נפרד.

לאור כל אלה, וכפי שאנמק להלן, מסקנתי היא כי אין מקום להיעתר לבקשת רשות הערעור שלפניי; אולם לצד זאת, יש מקום להחזיר את התיק לבית משפט קמא לצורך מתן שהות נוספת למבקשת, במהלכה יהיה בידה ליישם את הוראותיו של בית המשפט ולנקוט בהליך אזרחי נפרד, אך זאת לאחר מתן ההבהרה כאן.

6. ודוק; הלכה היא כי נקיטה בהליך של חדלות פירעון היא דרך מתאימה לאכיפת חיוב כספי, רק בהיעדר מחלוקת אמיתית וכנה ביחס לחבות ושיעורה (ע"א 312/07 ערבות פיתוח הנגב והשפלה (1995) בע"מ נ' מנור (02.02.2009)). בהינתן קיומה של מחלוקת עובדתית הנוגעת לעצם הנשייה, הדרך המקובלת לכפיית החיוב תהא באמצעות הגשת תובענה כספית לצורך בירור והכרעה במחלוקות הצדדים (ע"א 5737/08 חברת בלוק הסלע האדום-מפעלי בלוקים בע"מ נ' חברת פ. נעאמנה לשיווק ומסחר בע"מ, פסקה 8 (28.06.2011) (להלן: עניין הסלע האדום)).

בהיעדר אבחנה עקרונית אשר לעצם הכפירה בחוב בין בקשה לאכיפת שעבוד שוטף ומינוי כונס נכסים, כגון דא, לבין בקשה למתן צו לפתיחת הליכים מכל סוג אחר (אליעזר וולובסקי כונס נכסים בדיני החברות 54-57 (מהדורה שנייה, 2004)) – אמות המידה שנקבעו ביחס לבקשות מן הסוג השני, חלות גם במקרה שלפנינו.

וכך, מקום בו חולק הצד המשעבד על עצם קיומו של החוב בכנות ובתום לב – וטרם ניתן על-ידי בית המשפט צו חדלות פירעון – אזי אין להיעתר לבקשה למתן צו ויש להפנות את הסכסוך לדיון לפני בית המשפט המוסמך (ע"א 55/62 שטיינבאום נ' "צבע" תעשייה מזרחית לצבעית בע"מ פסקה 5 (25.02.1962)); ע"א 13/73 ריבק נ' חברת חלקה 708 בגוש 6199 בע"מ פסקה 4 (03.12.1973)). בהתקיים תנאים אלו מקום בו הועלתה הטענה לאחר מתן הצו כאמור, גם אז יופנה הסכסוך לבית המשפט המוסמך

לצורך ניהול הליך, ובגדרו יוכל הגורם המתנגד להגיש צו מניעה נגד המשך ניהול הליך חדלות הפירעון.

לעניין זה נקבע, כי על מנת להוכיח דבר קיומה של "מחלוקת כנה" אין צורך להיכנס לעומקם של סיכויי התובענה וההגנה. אלא, שדי לשם כך, בנטל "נמוך יותר" שעיקרו שכנוע בית משפט של חדלות פירעון כי טענותיו של מי שמתנגד להליך, מן הטעם שקיימת לשיטתו מחלוקת ביחס לחוב – אינן טענות בעלמא, ואינן נעדרות כל תימוכין (ע"א 1938/11 מגדל הזוהר לבנין בע"מ נ' גוב גיא בע"מ פסקה 17 (01.12.2011)).

ומכאן, נראה כי הליך בירור התנגדות למתן צו חדלות פירעון הוא דו שלבי – בשלב הראשון, נערך דיון "שטחי" שמתמחה בהוכחת מחלוקת כנה או בהעדרה, ללא צורך להיזקק לטענות הצדדים לגופן (ובכך נראה כי שוכנע בית משפט קמא בעניינו); ובשלב השני, ככל שהוכח לבית המשפט כי אכן קיימת מחלוקת כנה על אודות החוב, יפנה בית המשפט את הצדדים לערכאה האזרחית המתאימה לצורך בירור המחלוקת. במקרה הנדיר דווקא, כאשר מדובר במחלוקת פשוטה לבירור, ידון בכך בית המשפט בעצמו, אגב הליך חדלות הפירעון – וכך ציפתה המבקשת שייעשה בעניינו (עניין הסלע האדום, פסקה 8).

7. מן הכלל אל הפרט, מעיון בהחלטות בית משפט קמא – אלו מושא הערעור ואלו הקודמות בזמן עולה, כי בית המשפט הטה אוזן לטענות המבקשת, ואף השתכנע, במסגרת השלב הראשון, כי קיימת מחלוקת כנה בדבר קיומו של חוב. משכך, ובהתאם להלכה הנוהגת, הפנה בית המשפט את המבקשת להליך אזרחי לצורך בירור טענות הצדדים. בתוך כך, הדעת נותנת כי הובאה במכלול שיקוליו של בית המשפט העובדה כי אין מדובר במחלוקת פשוטה לבירור – וכך סבור גם אני, על-פני הדברים. ודוק, זיקתו של צד ג' למחלוקת, אשר טענותיו בקשר עם אותה מסכת ו בנוגע לחיובים הנובעים מאותו הסכם הלוואה מתבררות בגדר הליך אזרחי נפרד – מעידה לטעמי על מורכבות המחלוקת, ועל הצורך בבירור טענות המבקשת לפני ערכאה אזרחית, כפי שהורה בית משפט קמא.

עוד הודגש בפני המבקשת על-ידי בית משפט קמא, כי עומדת לרשותה גם האפשרות לעתור לערכאה האזרחית בבקשה לקבלת סעד זמני אשר יעכב את הליכי הכינוס המתנהלים לפניו – ובכך, לא יגרם למבקשת כל נזק מהליכי הכינוס עצמם. יתרה מכך, בהחלטת בית המשפט מיום 01.05.2022 השהה בית המשפט את הליכי הכינוס, על מנת ליתן למבקשת די זמן לנקיטת ההליך המתאים, לרבות קבלת צו מניעה שימנע את התקדמות הליכי הכינוס – עד אשר תתבררנה טענותיהם של הצדדים.

בית משפט קמא ביאר ונימק, החלטה אחר החלטה, מדוע דרך המלך לקבלת הסעד לו עותרת המבקשת לפניו היא בדרך של בירור טענות הצדדים במסגרת הליך נפרד. אולם כאמור, המבקשת מיאנה מלהשלים עם החלטותיו של בית המשפט – ועד למועד זה לא נקטה בהליך אזרחי, ואף לא עתרה למתן צו מניעה שיעכב את הליך הכינוס. כך, שנכון לעת זו, מתנהל הליך זה כסדרו לפני בית משפט קמא.

בנסיבות האמורות, מצופה היה מהמבקשת שתנצל את פרק הזמן שניתן לה לצורך יישום הוראותיו של בית משפט קמא. העובדה שלא עשתה כן, נזקפת לחובתה, ובמובן זה אין לה למבקשת להלין אלא על עצמה.

8. אולם, לצד האמור, לא נעלמה מעיניי העובדה, שעל-פני הדברים, נראה כי נפלה שגגה בהליך הספציפי אליו הפנה בית משפט קמא את המבקשת לבירור טענותיה אלה – ההליך הנפרד. אומנם, עניינו של ההליך הנפרד נוגע לאותו מערך הסכמים מושא המחלוקת כאן – אולם, המבקשת אינה צד להליך זה, ומשכך אין זו האכסניה המתאימה לבירור טענותיה. למעשה, בית משפט קמא עמד, בעצמו, על טעות אפשרית זו בהחלטתו מיום 13.06.2022 בצינו, כי "ייתכן שהבנתי לא נכונה את כל הקשור בזהות הצדדים באותו הליך המתנהל בבית המשפט המחוזי בתל אביב. ואולם, אם אין הליך בין הצדדים הרלוונטיים, כי אז נכון שייפתח הליך כזה. מבחינת גולבד (המבקשת – ח' כ'), אין מכך כל מנוס".

9. בראי האמור, ולאחר ששקללתי את כל אלה, באתי לכלל מסקנה כי חרף העובדה שיש משום טעם לפגם בהתמהמהות המבקשת בנקיטת הליך כאמור – לזכותה עומדת אי-הבהירות אשר להליך אליו הופנתה. חוסר בהירות זו עשויה לספק הסבר סביר מדוע לא נקטה המבקשת בהליך נפרד ועצמאי, ומדוע סברה המבקשת כי לא ניתן לה יומה להשמעת התנגדותה למתן הצו לאכיפת שעבודים. מן הטעם הזה סבורני, כי התוצאה הצודקת בנסיבות העניין – עתה משהובהרו פני הדברים – היא לאפשר למבקשת להתנגד לצו לאכיפת שעבודים ומינוי כונס נכסים, במסגרת הליך נפרד וחדש, שם ידונו טעמי התנגדותה לגופם.

10. למען הסר ספק אבהיר גם, כי כלל טענות המבקשת אשר לזהות כונס הנכסים ובקשתה להחליפו נוכח ניגוד עניינים חריף, שמורות לה. כפי שקבע בית משפט קמא בעניין זה, ובצדק, טענות אלו תתבררנה בכוא העת על-ידי בית משפט של כינוס, ובעת זו אין מקום לבררן עד אשר יוחלט, בראי טענות המבקשת, האם יוסיף הליך הכינוס להתנהל לפני בית משפט קמא. בכך, לא נסתם הגולל על טענות המבקשת בעניין זה, אולם סדר בירור מחלוקות הצדדים יהא כפי שהורה בית משפט קמא.

11. סוף דבר: בקשת רשות הערעור נדחית ומאליה נדחית הבקשה לעיכוב ביצוע שהוגשה בצידה. משלא נתבקשו תשובות, לא מצאתי לחייב את המבקשת בהוצאות.

התיק יוחזר לבית משפט קמא לצורך קביעת סד זמנים סביר, במהלכו יתאפשר למבקשת לנקוט בהליך אזרחי – תחת השתיית הליך אכיפת השעבודים. לא תנקוט המבקשת בהליך בפרק הזמן האמור, ימשיך הליך הכינוס להתנהל כסדרו.

למעלה מן הצורך אציין, כי בשים לב להתמשכות הליכי הכינוס והשיהוי בקידומם מצד המשיבה דווקא (עד לעת האחרונה) – לא מצאתי כי מתן שהות כאמור תגרום למשיבה נזק, ובפרט שעה שעומדת לה בטוחה הולמת להבטחת חובה.

ניתנה היום, א' בתמוז התשפ"ב (30.6.2022).

ש פ ט